

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוכ"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוכ"ן רבי חיים פינטו זיע"א

חג
הפסח
ט"ו ניסן
תשע"ח

914

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 6:22 | 6:37 | 6:30 | 6:41

מוצאי שבת 7:34 | 7:36 | 7:36 | 7:36

רבינו תם 8:14 | 8:13 | 8:13 | 8:14

משכיל לדוד

הגלות המרה והמרור שבכורך

וגם הוא נאכל על השובע רק בליל ט"ו, ואסור להותיר ממנו ליום המחרת. וכיון שכיום אין לנו בית מקדש, וכולנו טמאי מתים, כיון שאין לנו אפר פרה אדומה שיוכל לטהר אותנו, ואין לנו בית מקדש לכפר עלינו, לכן אין לנו היום קרבן פסח.

משום כן גם אכילת מרור היא רק מדרבנן. שהרי לא מצינו שמרור נוהג בכל שבעת הימים, אלא הוא כקרבן פסח שנאכל רק בלילה הראשון. ואם הוא כמו קרבן פסח, לכן אינו נוהג מדאורייתא אלא רק מדרבנן, כנאמר (שמות י"ב, ח) "ואכלו את הבשר וגו' צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו". ולכן אינו נוהג אלא לשעה, כמו קרבן פסח. וכיון שכיום אין קרבן פסח, לכן גם המרור נוהג רק מדרבנן.

ועל פי זה מובן שפיר מה שאנו אומרים בהגדה של פסח בסימן של "כורך": זכר למקדש כהלל, כן עשה הלל בזמן שבת היה קיים, היה כורך מצה ומרור ואוכלן ביחד, לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו. דהיינו, רק הלל עשה כן, וזה היה מנהגו לאכול מצה ומרור ביחד.

אבל כידוע חכמים נחלקו עליו (פסחים קטו, א) והם סוברים כי אסור לאכול מצה ומרור ביחד, כיון שמצה דאורייתא ומרור הוא רק מדרבנן, כמו שכבר הוסבר לעיל באריכות. וכיון שלא נקבעה הלכה לא כמר ולא כמר, לכן אוכלים מצה ומרור ביחד בלא ברכה, כדי לעשות רק זכר למנהג שעשה הלל הזקן, שהיה כורך ואוכלן ביחד.

ולמה הלל עשה כן. ונראה בזה, כי הלל הזקן ראה כבר ברוח קדשו את חורבן בית המקדש, וידע שבני ישראל יפסיקו לאכול את קרבן הפסח, לכן עשה זכר למקדש, לכרוך מצה ומרור ביחד ולאכול אותם יחדיו. כדי שהאדם יזכור, שאחרי אכילתו היו אוכלים קרבן פסח על השובע, ויזכור כי בעת שבת המקדש היה קיים היו אוכלים קרבן פסח לאחר אכילת מצה ומרור. ואחר חורבן הבית אוכלים רק מצה לבד ומרור לבד.

משום כן, כדי שכולם יזכרו שבזמן בית המקדש אכלו מצה ומרור ואחר כך אכלו קרבן פסח, הנהיג הלל לכרוך אותם ביחד, כדי לקיים את הפסוק (במדבר ט, יא) "על מצות ומרורים יאכלוהו". וכך נזכרו טוב יותר את העדר קרבן פסח, ונתפלל להקב"ה שיבנה לנו שוב את בית המקדש, ושם נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים.

על כן, מרור בזמן הזה הוא רק דרבנן, כדי לזכור את המרירות שהיתה במצרים, וכדי לזכור ג"כ את העדר קרבן פסח שחסר לנו בעוונות הרבים. לכן קבעו רבנן לאכול גם מרור, כדי לזכור שאף עתה אנו נמצאים בגלות המר הזה, וחסר לנו את בית המקדש, ואנחנו בבחינת טמאי מתים, ואין לנו את היכולת לאכול קרבן פסח.

והלל הזקן, עוד הוסיף לזה זכר, לאכול את המצה יחד עם המרור, כדי להרגיש טוב יותר את העדר קרבן פסח שנאכל על השובע לאחר אכילת מרור, כמו שאכלו בבית המקדש. ורצה שכך יהיה הדין כזכר לחורבן בית המקדש. לכן הסכימו חכמים להוסיף את מנהגו של הלל הזקן בתור מנהג, לכרוך את המצה והמרור ולאכול אותם ביחד, זכר לבית המקדש שיבנה בב"א.

כתיב (שמות י"ב, יח) "בראשון בארבעה עשר יום לחודש ערב תאכלו מצות". ואמרו חז"ל (מכילתא דרשב"י שם) וגם נפסק כן להלכה (רמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ה ה"א) מצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר, כי הכתוב קבעו חובה.

ואולם, לגבי אכילת מרור, פסק הרמב"ם (חמץ ומצה פ"ז ה"ב) כי מרור בזמן הזה דרבנן, ואין מצוה מן התורה לאכול מרור. ובטעם החילוק אמרו בזה, כי אכילת מרור נאכלה רק כשיש קרבן פסח, וכיון שכיום אין לנו בית מקדש, ולא מקריבים קרבן פסח, לכן אנו עושים רק זכר לקרבן פסח. ולכן אכילת מרור היא רק מדרבנן.

ויש מקשים, מדוע אם כן אכילת מצה היא מדאורייתא, והרי היא צריכה להיות דרבנן כמו מרור, שהרי נאמר (שמות י"ב, ח) "ואכלו את הבשר וגו' צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו". וכיון שאין קרבן פסח, ומרור הוא דרבנן, אז גם אכילת מצה היתה צריכה להיות מדרבנן.

ועל כך מתרצים, כיון שיש פסוק מפורש בתורה לאכול מצה, אם כן אכילת מצה אינה קשורה בקרבן פסח, וכדברי הרמב"ם כי זו מצוה בפני עצמה. ולכן אכילת מצה היא מדאורייתא, ואכילת מרור בזמן הזה הוא רק מדרבנן.

וחשבתי להסביר בזה, כי הנה עיקר חג הפסח הוא על שם המצות, והוא נקרא באמת בשם "חג המצות", כי המצות הם העיקר שאותם אוכלים שבעה ימים, כמו שנאמר (שמות י"ב, טו) "שבעת ימים מצות תאכלו". ואפילו שיעקר המצווה באכילת מצה היא רק בלילה הראשון, כמו שבחג הסוכות עיקר המצווה היא אכילת כזית בלילה הראשון בסוכה. אבל מכל מקום יש חובה לאכול בסוכה, כמו שנאמר (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו שבעת ימים.

דהיינו, האדם לא חייב לאכול כל שבעת ימי הסוכות, אבל אם הוא חפץ לאכול משהו, הוא חייב לאכול אותו בסוכה דווקא. כך בפסח, האדם לא חייב לאכול מאומה כל ימי הפסח, אבל אם הוא חפץ לאכול משהו, הוא חייב לאכול רק מצה ולא לחם ח"ו. ודווקא מצה חייבים לאכול, כי המצות מזכירים לאדם את הלחם עוני שאבותינו אכלו במצרים במשך שבעה ימים.

ואם כן, כיון שפרעה לא מת עד יום השביעי, הרי שבני ישראל לא הרגישו את עצמם בני חורין לגמרי עד יום השביעי. שהרי בצאתם ממצרים חששו שמא ירדוף אחריהם, וכפי שאכן ראינו כי פרעה רדף אחריהם, ואז פחדו ממנו מאד. ורק כאשר ראו את מצרים מת על שפת הים, רק אז "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, ויראו העם את ה' ויאמינו בה" ובמשה עבדו" (שמות י"ד, לא).

לכן ציוותה התורה כי אכילת חמץ אסורה בפסח במשך כל שבעת הימים, ורק יש לאכול מצות במשך שבעה ימים. ולא עוד, מצות אכילת מצה מפורשת בתורה הרבה פעמים, ולכן אכילת מצה היא מצוה מיוחדת שנוהגת לכל הדורות, והיא מצוה דאורייתא ממש.

מה שאין כן אכילת מרור. שהרי קרבן פסח נקרב רק ביום י"ד, ולא בכל שבעת הימים. ואסור לאכול אותו בטומאה,

הילולא דצדיקיא

- טו - רבי שמואל הלוי וואזנר
- טז - רבי שמחה זיסקינד
- יז - רבי מאיר אבוחצירא
- יח - רבי ששון פירסיאדו
- יט - רבי יהושע פולק כ"ץ
- כ - רב האי גאון
- כא - רבי חיים גריינמן

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי
חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

מתי שערי שמים פתוחים לפרנסה ועושר?

הרה"ק בעל ה'אהבת שלום' מקאסוב זצ"ל, היה נוהג לעורר את כל הקהל להתפלל בליל הסדר בפרט, ובחג הפסח בכלל, על פרנסה טובה ומזוני רוויח, באומרו שלפעמים נובע חיסרון השפע בפרנסה משום שמתפלל אדם על פרנסתו רק בראש השנה, כשבתוך תפילותיו על החיים ביקש גם על המזון, אבל יותר הוא לא המשיך לבקש.

והאמת היא שבפסח נידונים על התבואה (ראש השנה טו, א) והוא זמן ראוי להפיל תחינה על זה. וכמו כן בחג השבועות שנידונים על פירות האילן צריך להרבות בתפילה שיצמחו ויגדלו פירות טובים ליהנות בהם בני אדם.

נמצא שבתוך בקשותיו על ההשפעות הרוחניות צריך להעתיך גם למנוחת הנפש מטרדות הפרנסה ולשפע בכל העניינים.

ברוח רעיון זה היה הצדיק דורש וממליץ בדרך רמז נפלא את הפסוק (בראשית כא, כה) "והוכיח אברהם את אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך. ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום".

וכך הוא ביאור הכתוב: אברהם אבינו ע"ה, הוא הצדיק הפונה כביכול אל מלך מלכי המלכים הנרמז בתיבת "אבימלך" - אבי כל המלכים מלך מלכי המלכים. וטוען לפני השי"ת על אודות באר המים אשר גזלו המקטרגים ואינם משפיעים לישראל כפי צרכם. "ויאמר אבימלך" - משיב לו השי"ת, "לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה" - אינני יודע מאומה ממעשים אלו, אולם "וגם אתה לא הגדת לי" - שבשעת אמירת ההגדה לא רמזת לי מזה כלל, והרי בפסח נידונים על התבואה, "וגם אנכי לא שמעתי" - גם ביום מתן תורה יום קריאת "אנכי", שבו נידונים על פירות האילן לא שמעתי בקשה עליהם, "בלתי היום" - ורק בראש השנה שנקרא "היום" התפללו על זה, וכי בתפילת ראש

השנה לבד
מספיק לבקש
על מזונות...

התרוממות הנפש הגדולה שהרגשתי בימי חג הפסח, ועל כך אני מרגיש קצת חולשה. כששמעתי את דבריו אמרתי לו: זהו מעשה שטן, שרוצה להכניס בך ייאוש לשם שמים, ומהיאוש הזה יביא אותך לידי ספיקות באמונה, עד שתיפול בידו ותפסיד את כל עיקר האמונה שהשגת בחג הזה, ויצא שכרך בהפסדך.

אלא עליך לדעת, שהקב"ה יודע שקדושת חג הפסח היא כל כך גדולה והארטה היא אדירה, עד שעלול האדם בסיום החג להרגיש בעצמו נפילה. ודווקא מהסיבה הזאת ישתבח שמו לעד נתן לנו מיד לאחר חג הפסח את מצות ספירת העומר, כדי להמשיך את הקשר עם השי"ת מחג הפסח עד חג השבועות זמן מתן תורתנו, שזה היה תכלית יציאת מצרים. כמו שמצינו שהשי"ת אמר למשה רבינו (שמות ג' י"ב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה.

משל למה הדבר דומה, לאדם הנכנס לבית מואר ויפה, ובראותו את יופי ותענוגי הבית שממנו יעבור לארמון יפה עוד יותר שבו יתגורר, מתמלא הוא בשמחה. והנה לפתע פתאום האורות כבו, ופחד גדול נפל עליו מהחושך שמסובב אותו. אבל לפתע, מתוך החושך שהוא שרוי בו הוא רואה נר קטן המאיר את הדרך לעבר הארמון, ובאם יתמיד ללכת לאור אותו נר קטן סופו שיגיע לארמון המיוחל.

והנמשל מובן. מיד לאחר חג הפסח מסתלקים מן האדם כל אורות החג, והוא מרגיש בעצמו נפילה. על כן נתן לנו הקב"ה להמשיך להרגיש את אורות החג על ידי ספירת העומר עד חג השבועות שהוא זמן מתן תורתנו, כדי שעל ידי התורה יוכל האדם להגיע בכוחות עצמו אל תכלית בריאתו האריך לעשות את רצון ה'.

חג החירות משעבוד היצר

חג הפסח הוא זמן חירותנו האמיתי. דבר זה נובע כתוצאה מן החירות שזכו לה אבותינו במצרים, על ידי ניסים גדולים ונוראים שבלעדיהם לא היינו קיימים כבני חורין. שהרי כשהקב"ה עשה את הנס לאבותינו במצרים, דאג לכך שהתוצאות של הנס יהיו ישיעו וימשיכו כוחות של קדושה והרגשה מן הנס העיקרי שהוא המושך לדורות הבאים אחריו, שיהיו נמשכים ומקבלין שפע של הארה מאין סוף מקדושת החג הראשון והניסים שנעשו בו. וכאשר האדם מתעורר בשמחה גדולה, הרי בלי ספק הוא ירגיש מאותה שמחה גדולה להיות בן חורין שהרגישו אבותינו בצאתם ממצרים.

משל לקטר של רכבת המושך אחריו עשרות קרונות. כל הקרונות נמשכים מכח הקטר הראשון שהוא העיקרי שבו נמצא הנהג המפעיל את המנוע, ורק פתי יחשוב שהקרונות האחרון נמשך מאליו בלי עזרה וקשר לקרון הראשון.

באסרו חג פסח בשעת הסעודה, ראיתי את אחד המסובים שהוא יושב ודואג. אמרתי לו; מדוע אתה מודאג, הרי היום זה אסרו חג וצריך לשמוח בו. האם שכחת כבר כל מה שדרשתי אתמול שצריך להמשיך מקדושת חג הפסח, שהוא בבחינת להיות פוסח, היינו לשכוח מכל הדאגות ולבטוח רק בהשי"ת.

הוספתי ואמרתי לו: האם שכחת שפסח רומז כל כולו לדביקות במצוות שהם בבחינת מצוות שהם קשות, רמז לכך שלא קל לשמור אותם כדבעי, וכמה מוטל על האדם להתייגע כדי לקיים את המצווה מתוך ביטול לרצון ה'. ומהאי טעמא אוכלים את המצה שבעת ימים, רמז על שבעים שנותיו של האדם, שבהם האדם צריך לעמול בעבודת ה' מבלי לקבל עליהם שום שכר בעוה"ז, כדאיאתא (קידושין ט, ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

וכך השיב לי אותו צדיק; זאת בדיוק הסיבה למה אני יושב ודואג. שכן חסרה לי אותה

במרה מפטירין

הפטרת השבוע: "בעת ההיא" (יהושע ה. ו)

הקשר לחג הפסח: בהפטרה מוזכר סדר קרבן פסח שהקריבו ישראל בבואם לגלגל, וענין זה קשור לקריאה בפרשת החג בה מדובר במצות קרבן פסח שהוא מענין היום.

נצור לשונך

חג הגאולה ועיכוב הגלות

תולה ארץ על בלימה

חלק נכבד מסדר יומו הקדיש רבנו ישראל הכהן מראדן זצ"ל לעורר את בני ישראל על איסור לשון הרע, והוא אף כתב חיבור מיוחד על נושא זה. 'הפחץ חיים' סבר שאחת הסיבות העיקריות לאריכות הגלות הוא הזלזול וחוסר הידיעה בענייני שמירת הלשון (וכלשונו) 'נתמוטט העניין מכל וכל, כי ממילא הורגל האיש לדבר כפי שיזדמן שיצא מפיו, ולא להתבונן בו מתחילה פן דבר זה נכנס בכלל איסור רכילות ולשון הרע', וחוסר ספר הלכה מרכזי בנושא, הוא אחד הסיבות העיקריות לרפיין בנושא.

קולמוס הלב

פיוט לחג המצות מכ"ק רבינו חיים פינטו זיע"א

(סימן: אני חיים בר שלמה חזק, נועם ה' א-להי אתה)

מלך שלח חושך להם, ונעשו כולם כעורים
ולא ראו את אחיהם שלושת ימים אמורים
ולא קמו מתחתיהם, שלושת ימים אחרים
נגלו מצפונים אחרים, אל בני א-להים חיים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

בכל זאת חיזק את לבו, רשע עריץ ולא אבה
לשלח את עם קרובו, אל ארץ טובה ורחבה
ויך כל בכור באויביו, הוא ולא מלאך שר צבא
ויציל לאום אהובה, ולא חלו בה ידיים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

רצה לזכות עדתו, וברוב חסדיו גמלם
לפרוש מחמץ מצוותו, בזמן זה לדורות עולם
כי עם השטן חברתו, אחים, ולא יתפרדו כולם
מצה חלקם וגורלם, הנה טובים השניים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

שלוש השמורות סודם, שלוש ראשונות מאירות
מוחין דאבא יסודם, המה בראשו עטרות
זרוע קו ימין נגדם, ביצה לצד הגבורות
מרור ביניהם מתווך, לקח אליו פי שניים
ויהיו אלה בתווך, והוא בין המשפתיים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

חרוסת תחת זרוע, סודות נצח בה נתכנו
ההוד אל הכרפס ריע, ותחת הביצה תנו
וביניהם הן בוקע, יסוד חזרת אופנו
קערה מלכות אמנו, נשלמו עשר אורים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

שירו מאד לא-ל הודו, פינו יספר נוראותיו
טוב וסלח גבר חסדו, עלינו על פי מידותיו
כל גויים כאין נגדו, ובישראל שם תורתיו
ויכתירם בעטרותיו, לאיש כתרם שניים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

חדש כקדם ימינו, למה נשכחנו
זה כמה, זכרנו ושמחנו עשה בגויים נקמה,
קנא לכבודך אבינו ושלח מנחם נחמה
או יגדל שמך רב עוצמה הנוטה כדוק שמים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

אשורר שירה חדשה, לה' עושה גדולות
הלוא הוא, הפליא ועשה, מופתים ואותות מעולות
ועדה ברה וקדושה, הוציא אותה מאפלות
ואור גדול האיר לנו, כאור חמה שבעתיים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

נתן לדם את מימיהם, ולשתות מהם לא יכלו
וכן עשו חרטומיהם, לשטח הנראה כולו
כי אין השליטה להם, במה שהוא מתחת לו
ולא סר ממעללו, האכזר מלך מצרים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

יחיד שליט בנבראים, גזר וצפרדע עלתה
וממנה היו יוצאים מחנות וזעקה רבתה
ובתוך מעיהם נחבאים, לא האמינו גם עתה
כי בלהטיהם נעשתה צפרדע במצרים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

חזק יסף להכותם, בכנים בכל גבולם
רחשו במ ובהמתם, כי כן גזר מלך עולם
חרטומים קצרה יכולתם, בושו ונכלמו כולם
אמרו זאת אצבע חי נעלם, של א-להי השמים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

יחד באו ונאספו, כל מיני חיות הטורפים
טרף גדול בהם טרפו, מאד והנם זועפים
דבר ושחין במ נגפו, ברד כבד בו רשפים
הכה בו רעים מקציפים, אל מתחת השמים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

יסף אדיר להכותם, מכה רבה ועצומה
ארבה עלה לאדמתם, וכסה את אור החמה
אכל פרי תנובתם, וכל עשבי האדמה
נהלל לשוכן רומה, השם נפשנו בחיים
בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים:

אך ביום השלישי אף אחד לא יצא. ואז לימדה אותו רחל את הלקח הטמון בגב החמור:

"כך יהיה גם אתך כשתלך ללמוד בתלמוד תורה: ביום הראשון כולם יצחקו עליך, ביום השני פחות, ביום השלישי פחות, ולאחר שבוע יתרגלו ושוב לא יצחקו".

והנה, גם אדם שמתחיל ללמוד תורה בהיותו ילד, בקושי גומר את הש"ס, אבל לדעת את כל הש"ס, בבלי וירושלמי, כשבגיל ארבעים הוא לא יודע לקרוא ולכתוב - כלום יש לו סיכוי?

אבל רבי עקיבא - כנגד כל הסיכויים - צמח והתעלה, עד שהגיע למדרגה שמשה רבנו היה מתקנא בו!

רבי אלעזר בן עזריה

התנא האחרון - רבי אלעזר בן עזריה.

בימינו, כדי להיות חבר מועצת גדולי התורה צריך להיות מינימום בגיל שבעים וחמש. פחות מגיל שבעים וחמש - הוא בכלל לא מועמד.

והנה יושבים גדולי הדור, התנאים הקדושים, ענקי הרוח - רבי יהושע, רבי עקיבא, רבן גמליאל, כולם יכולים להיות נשיאים, אולם אף אחד לא זוכה שימנוהו לנשיא ישראל. את מי לוקחים כנשיא? בחור בן שמונה עשרה - רבי אלעזר בן עזריה. כנגד כל הסיכויים, כנגד כל ההסתברויות, רבי אלעזר בן עזריה מקבל את המינוי המכובד.

זהו הלימוד שבא בעל ההגדה ללמדנו: רצונך לראות 'מעשה'?

הבט בכל התנאים האלה, איך עליך להרבות בסיפור יציאת מצרים. ואם תשאל, היכן מצאנו את הכח הזה לצאת ממ"ט שערי טומאה ותוך חמישים יום להגיע למתן תורה? זה תלמד מה'מעשה' עם אותם תנאים, אשר ממצב הנראה בלתי אפשרי צמחו והגיעו למדרגת המופלאה.

זה לא סתם מעשה. טמון בו מוסר השכל עבורנו, אודות כוח הפסיחה והדילוג שיש לכל יהודי בכל מצב שהוא נמצא. אין יהודי - אפילו כזה הנמצא בשפל המדרגה - שאינו יכול לצאת ממ"ט שערי טומאה ולהגיע למ"ט שערי קדושה.

רבי אליעזר

התנא הראשון המוזכר כאן הוא רבי אליעזר.

רבי אליעזר היה בן עשירים. עד גיל עשרים ושמונה לא למד מאומה ולא ידע אפילו קריאת שמע וברכת המזון, וממצב כזה צמח והיה ל"רבי אליעזר הגדול".

רבי טרפון

התנא השני הוא רבי טרפון.

במסכת כלה מסופר שרבי טרפון היה עשיר גדול, בעל נכסים מרובים, שבדרך הטבע אמורים לגרום לבעליהם טרדה מרובה. אך למרות רכושו הרב, לא חשב על כלום מלבד תורה, וצמח להיות רבי טרפון.

רבי יהושע

התנא השלישי - רבי יהושע בן חנניה.

אודותיו מספרת הגמרא (ברכות כח, א) שרבן גמליאל נכנס לבקרו וראה שקירות ביתו שחורים. אמר לו: "מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה".

העניות היתה זועקת מהקירות. קירות שחורים! היום אפילו עני מרוד, קירות ביתו צבועים בצבע לבן עם מעט לכלוכים, אבל קירות ביתו של רבי יהושע בן חנניה היו שחורים מרוב עוני. ומתוך ניסיון העוני הוא צמח להיות רבי יהושע בן חנניה.

רבי עקיבא

התנא הרביעי - רבי עקיבא.

כידוע רבי עקיבא עד גיל ארבעים לא קרא ולא שנה. כולם לעגו לו. אשתו הציעה לו ללכת לתלמוד תורה, ללמוד א"ב, אך הוא אמר לה "אני מתבייש ללמוד עם ילדים קטנים".

מה עשתה אשתו בגודל חכמתה?

לקחה חמור שהיה לו שקע בגב, הניחה עליו רגבי אדמה, וזרעה שם מיני צמחים, הוציאה את החמור עם הצמחים לרחוב, וכולם התפעלו - ראית פעם חמור עם גינה מהלכת?

ביום הראשון יצאו כל תושבי האזור לראות את הפלא הגדול. ביום השני יצאו חציים,

והיכן אביי ורבא היו מסובין?

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה

מעשה זה הינו המשך לנאמר קודם לכן - "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", ומספר בעל ההגדה מעשה באותם תנאים שהאריכו בסיפור יציאת מצרים.

ורבים הקשו, מה התחדש במעשה זה? וכי תנאים אחרים לא הרבו לספר ביציאת מצרים? והאמוראים, כדוגמת אביי ורבא לא ספרו, והגאונים, והראשונים, והאחרונים? הלא כל יהודי מספר ביציאת מצרים כל הלילה! מה הרבותא במעשה זה?

מהלך נפלא ושובה לב ביאר מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הדברים הובאו ב' לעבדו בלבב שלם):

הנה כשנתבונן מעט בגאולת מצרים נראה, שכלל ישראל במצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה, עוד רגע קט והיו נכנסים ל'שער הנ', כמעט אבודים.

אם כיום היינו רואים יהודי השקוע במ"ט שערי טומאה, ודאי היינו מתייאשים ממנו ואומרם: רשע מרושע הוא זה, אין לו כלל סיכוי להינצל.

אבל את בני ישראל במצרים הציל הקב"ה מתוך מ"ט שערי טומאה, והעלם לדרגה העילאית של מתן תורה, שם פסקה זוהמתם.

היכן מצוי בפסח אותו כח מופלא ההופך את האדם ומשנה אותו מן הקצה אל הקצה?

אומר בעל ההגדה: התבונן נא במעשה עם אותם תנאים ותראה כיצד יכול יהודי להשתנות מן הקצה אל הקצה!